

Volume II (2016)

F. MEIJER, *Gladyatörler: Tarihin En Ölümcül Sporunu*. İstanbul 2008.
Homer Kitabevi, 208 sayfa (1 harita ve 51 resim ile birlikte).
Çev. D. Güneş. ISBN: 9789944483179

Yaşar İsmet DEMİRÖZ

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz 'açık erişimli' bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımı, eleştiri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımı, eleştiri ve çeviriler derginin web sitesinde (www.libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume II: Ocak-Aralık 2016) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni Y. İ. Demiröz, *Gladyatörler: Tarihin En Ölümcül Sporunu*. Yazar: F. Meijer, Çeviren: D. Güneş. *Libri* II (2016) 489-491. DOI: 10.20480/lbr.2016040

Geliş Tarihi: 14.12.2016 | Kabul Tarihi: 19.12.2016 | Elektronik Yayın Tarihi: 26.12.2016

URL: <http://dx.doi.org/10.20480/lbr.2016040>

Editörya Phaselis Project
www.phaselis.org

**F. MEIJER, *Gladyatörler: Tarihin En Ölümcül Sportu*. İstanbul 2008. Homer
Kitabevi, 208 sayfa (1 harita ve 51 resim ile birlikte). Çev. D. Güneşç.
ISBN: 9789944483179**

Yaşar İsmet DEMİRÖZ*

Amsterdam Üniversitesi Eskiçağ Tarih profesörü olan Fik Meijer'in *Gladyatörler – Tarihin En Ölümcül Sportu* adlı kitabı 2008 yılında yayımlanmış olup kitabın orijinal adı *The Gladiators: History's Most Deadly Sport*'tur. Kitap *İçindekiler, Resimlerin Listesi, Kronoloji, Giriş*, toplamda 25 alt başlık içeren ve numaralandırılmamış 10 bölüm, *Sonsöz, Sözlük, Amfiteyatrosu Listesi, Kaynakça ve Dizin* kısımlarından oluşmaktadır. Kitap verilen bilgileri desteklemek amacıyla 1 harita ve arkeolojik kalıntıları gösteren 51 resim ile zenginleştirilmiştir. *Giriş* (13-20) başlığı altında yazar günümüzde kabul görmeyen gladyatör dövüşlerinin nasıl ortaya çıktığını sorgularken, günümüz idam uygulamalarıyla gladyatör oyunlarını kıyaslamaktadır. İnsan içgüdüsünün şiddete eğilimine değinen yazar gladyatör oyunlarının devamı sayılabilecek dövüş sporlarının günümüzde devam ettiğini ve birçok kişinin bunları izlediğine değinmekte ve gladyatör oyunlarının temel sabah programı olan hayvanları avlama ve katletme eyleminin İspanya'da devam ettiğine dikkat çekmektedir.

Gladyatör Oyunları Nasıl Ortaya Çıktı? (21-39) adlı birinci bölümde, MS I. ve II. yüzyıllarda Roma yaşantısının ayrılmaz bir parçası olarak görülen gladyatör oyunlarının tarihsel köklerine ulaşmaya çalışılmaktadır. Bölümün *Araba Yarışları ve Tiyatro Oyunları* (25-30) başlıklı birinci alt başlığında, vahşi hayvan avı ve vahşi hayvanlar tarafından öldürülme cezasının, tiyatro ve araba yarışlarını içeren Roma oyunlarına dâhil oluş süreci anlatılmaktadır. *İlk Gladyatör Dövüşleri* (30-34) adlı ikinci alt başlıkta, gladyatör dövüşlerinin MÖ IV. yüzyılda birer cenaze oyunu olarak ortaya çıkışından Augustus Dönemi'ne kadarki gelişim sürecine değinilmektedir. *Spartacus* (34-35) adlı üçüncü alt başlıkta, Capua'daki gladyatör okulundan kaçan gladyatörlerin yol açtıkları savaşlara ve gladyatörlerin Roma için oluşturdukları başlıca tehditlere değinilmektedir. *İlk İmparatorlar Döneminde Gladyatör Oyunları* (35-39) adlı son alt başlıkta, gladyatör oyunlarının yükselişe geçtiği dönemin imparatoru olan Augustus'tan başlanarak, MS 80 yılında 50.000 kişinin katıldığı Colosseum'un açılış törenine kadar geçen zaman aralığına değinilmektedir.

Gladyatörler (40-83) başlıklı ikinci bölümde, Roma'ya karşı savaşta yenildikten sonra arenada dövüşmek üzere eğitilmek amacıyla gladyatör okullarına gönderilen mahkûmların yaşamlarına değinilmektedir. Bu bölümün *Gladyatörlerin Prestijleri* (40-43) adlı ilk alt başlığında, toplumsal sınıflandırmanın en alt tabakasına yerleştirilen ve ölüme mahkûm edilip saygı görmeyi hak etmeyen köleler olarak görülen gladyatörlerin toplum gözündeki saygınlıklarının kaynakları anlatılır.

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygurliklari Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. yasar@eontours.com

maktadır. *Gladyatörlerin Geçmişleri* (43-49) başlığını taşıyan ikinci alt başlıkta, başlangıçta sadece esirlerin bulunduğu gladyatör okullarına daha sonradan mahkûmların ve gönüllülerin de dâhil oluşuna ve ayrıca gladyatörlüğün prestijine kapılarak (başta Commodus olmak üzere) arenaya çıkan imparatorlara değinilmektedir. *Gladyatörlerin Eğitimi* (49-54) adlı üçüncü alt başlıktaysa, mahremiyetlerinden vazgeçmek zorunda kalan gladyatörlerin eğitimlerine, eğitim gördükleri okullara, bu okullardaki gladyatör yaşamlarına, beslenmelerine ve Galenus'un ünlenmesini sağlayan gladyatör tedavilerine örnekler verilmektedir. *Gladyatörlerin Hayattan Beklentileri* (54-62) adlı dördüncü alt başlıkta, MS I. yüzyıldan sonra gladyatör ölüm oranlarının artmasından kaynaklanan intiharlara; iyi dövüşen gladyatörlerin özgürlüklerini nasıl aldıklarına ve gönüllü gladyatörlerin aile yaşamına değinilmektedir. *Gladyatörlerin Aşk Hayatları* (62-68) başlığını taşıyan beşinci alt başlıkta, gladyatör vücutlarının kadınları nasıl etkilediği ve ayrıca M. Aurelius'un karısı Faustina ile Claudius'un karısı Messelina gibi asil kadınların gladyatörlerle yaşadıkları aşklar anlatılmaktadır. *Kadın Gladyatörler* (68-70) adlı altıncı alt başlıktaysa, Halikarnassos'ta bulunan, kadınların da arenada görünmüş olduğunu kanıtlayan kabartmaya ve kadın gladyatörlere arenanın nasıl yasaklandığına değinilmektedir. *Bütün Bunların Maliyeti Neydi?* (71-76) adlı yedinci alt başlığın konusunu, gladyatörlerin kira ücretleri, oyunların maliyetleri ve oyunlarda kazanılan ödüllerin paylaşımı oluşturmaktadır. Bölümün son alt başlığı olan *Gladyatör Tipleri*'nde (76-83) gladyatörlerin MS I. yüzyıldan sonra kullandıkları çeşitli silahlara göre nasıl adlandırıldıklarına değinilmektedir.

Dövüş Meydanı (84-102) adlı üçüncü bölümün konusunu, açık alanlar ve forumların zamanla popülerliği oldukça artan gladyatör oyunları için yetersiz kalışı ve bu amaç için amfi-tiyatroların inşası ile ilgili gelişen süreç oluşturmaktadır. *Colosseum'un Yapılışı* (86-93) adlı birinci alt başlıkta, yapımında köle olarak çalıştırılan on bin Yahudi'ye ek olarak esirlerin ve halkın iş gücüyle, ancak on yılda tamamlanabilen Colosseum'un inşa aşamalarına ve bu süreçte karşılaşılan zorluklara değinilmektedir. Bölümün *Güvenlik* (93-97) adlı ikinci alt başlığında Colosseum'un ve diğer amfi-tiyatroların yapısal güvenliği ile hayvanlar ve gladyatörlere karşı seyircilerin güvenliğinin nasıl sağlandığına ve seyirciler arasında olan taşkınlıklara değinilmektedir. Seyircilerin sıcaklardan nasıl korunduğu, beslenme ve tuvalet ile ilgili ihtiyaçların nasıl giderildiği konusu ise *Konfor* (97-98) adlı üçüncü alt başlıkta anlatılmaktadır. *Colosseum'un Benzerleri* (98-102) adlı dördüncü alt başlıkta, çoğunlukla imparatorluk sınırlarının batısında yer alan 200'ün üzerindeki tiyatrodan bahsedilmekte ve dikkat çekenlerin boyutları ile seyirci kapasitelerine değinilmektedir.

Hayvanlar (103-113) başlıklı dördüncü bölümde de, hayvanların zafer geçitlerinde kullanılışı ve zamanla onların arenanın birer figürü haline gelişi aşamaları anlatılmaktadır. Ayrıca vahşi hayvanların Afrika'da yakalanış ve Roma'ya getiriliş süreçleri de bu işlemlerin maliyetlerine değinilerek aktarılmaktadır. *Colosseum'da Bir Gün* (114-146) adlı beşinci bölümün konusunu, Colosseum'daki standart bir günlük programdaki gösterilerin ve oyunların detayları oluşturur. *Sabah Programı: Avlanma ve Hayvan Dövüşleri* (116-123) adlı birinci alt başlıkta, hayvanların kendi aralarında dövüşlerine, sirk ve av oyunlarına değinilmektedir. *Ara Eğlenceler: İdamlar* (123-132) ikinci alt başlığında, suçluların seyirciler önünde çeşitli yöntemlerle nasıl idam edildiklerine; *Öğleden Sonra Programı: Gladyatör Dövüşleri* (133-146) adlı son alt başlıktaysa gladyatörlerin ısınmasından dövüşlerine kadar birçok detaya değinilmektedir. *Deniz Savaşları (Nau-machiae)* (147-152) adlı altıncı bölümde, amfi-tiyatro/tiyatroların gladyatör oyunlarının yanı sıra deniz ve kara savaşları gösterilerine ev sahipliği yapışına; ayrıca deniz savaşları gösterileri için özel olarak yapılan hazırlıklara yer verilmektedir.

Ölü Eti (153-158) adlı yedinci bölümün *Gladyatörlerin Gömülmesi* (153-155) adlı birinci alt başlığında, ölen gladyatör ve suçluların cesetlerine nelerin yapıldığı; *Hayvan Ölümü: Atıldı mı, Yendi mi?* (155-158) adlı ikinci alt başlığında ise arenada öldürülen hayvan leşlerinin akıbeti anlatılmaktadır. *Gladyatör Gösterilerinin Sonu* (159-168) adlı sekizinci bölümün *Gladyatör Dövüşlerine İtirazlar* (159-162) adlı birinci alt başlığında, Roma üst sınıfından Cicero ve Seneca'nın gladyatör dövüşlerine karşı tutumlarına ve yazılarına değinilmektedir. *Gladyatör Oyunlarının Ortadan Kalkması* (163-168) adlı ikinci alt başlıkta, özellikle Hristiyanlığın yükselişe geçmesi ile gladyatör ve av oyunlarının ortadan kalkışına ışık tutulmaktadır. *Colosseum'un Gerileyişi ve Çöküşü* (169-176) adlı dokuzuncu bölümde, gladyatör ve av oyunlarının yasaklanmasından sonra Colosseum'un geçirdiği doğal afetler ve talanların ardından günümüze kadar geliş süreci anlatılmaktadır. *Gladyatör Filmleri* (177-184) adlı onuncu ve son bölümdeyse, gladyatör film senaristleri için ilham kaynağı olan kitaplardan bahsedilmekte; *Spartacus* (178-181) ve *Gladyatör* (181-184) alt başlıklarında adı geçen filmlerin değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Yazar, *Sonsöz'de* (185-187) gladyatör oyunlarının Roma'da yükselişinin nedenlerine ve bu nedenlerin köklerine inmeye çalışmaktadır. Oluşturulan *Sözlük* (188-190) içindeyse metinleri anlamayı kolaylaştıran 67 adet Latince terimin anlamına yer verilmektedir. Kitapta çeşitli arkeolojik kalıntılara dayanan ve mezar stelleri, mozaikler, yapılar, silahlar vb. kalıntıların görsellerinin kullanımı okuyucunun hayal dünyasını gerçekçi bir biçimde yönlendirmektedir. Kitap, bölümlerinin kronolojik sıralanması, detaylı açıklamaları ve sözlük bölümünün katkısı ile kolay anlaşılır bir özellik kazanmaktadır. Sonuç olarak bu eser, günümüzde popülerliğini koruyan bir araştırma konusu olan gladyatör oyunları için oldukça aydınlatıcı bir kaynaktır.